

Rok akademicki: 2019/2020

ID zajęć: 510391

ETAP: Semestr zimowy

Informacje ogólne:

Prowadzący: dr Paweł Brudek

Organizator: Wydział Nauk Społecznych
Instytut Psychologii

Liczba godzin tygodni / semestr: 2 / 30

Jezyk wykładowy: Język polski

Kierunek studiów:

Lokalizacja w planach rocznych: Rok - Semestr

Punkty ECTS:

Forma zaliczenia: Nie sklasyfikowany

Cele przedmiotu:

- C1. Wprowadzenie teoretyczne do psychologii jakości życia w okresie średniej i późnej dorosłości
- C2. Eksploracja bazy teoretycznej oraz metodologii badań w obszarze jakości życia
- C3. Identyfikacja i zdefiniowanie charakterystycznych uwarunkowań (korelatów/predyktorów) jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości
- C4. Wskazanie aplikacji klinicznych modeli teoretycznych oraz wyników badań z zakresu jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości.

Wymagania wstępne:

- W1. Podstawowa wiedza z zakresu psychologii rozwojowej.
- W2. Podstawowa wiedza z zakresu psychologii osobowości.
- W3. Podstawowa wiedza z zakresu psychologii pozytywnej.

Efekty kształcenia dla przedmiotu:

WIEDZA

K_W01 Student ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę na temat przedmiotu, metodologii i celów psychologii jakości życia i psychologii rozwojowej; zna i rozumie terminologię używaną na gruncie psychologii jakości życia i psychologii rozwoju człowieka na przestrzeni życia;

K_W03 Student ma wiedzę o powiązaniach psychologii jakości życia z innymi obszarami nauki;

K_W06 Student ma wiedzę dotyczącą: społeczno-kulturowych podstaw zachowania człowieka i relacji społecznych, funkcjonowania grup społecznych, wpływu społecznego, kształtowania się postaw – i potrafi ją odnieść do problematyki jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości

K_W07 Student posiada wiedzę na temat znaczenia religijności i duchowości oraz systemów wartości dla funkcjonowania człowieka w okresie średniej i późnej dorosłości

UMIĘJĘTNOŚCI

K_U01 Student potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną z zakresu psychologii rozwojowej oraz powiązanych z nią dyscyplin do analizowania i interpretowania ludzkich zachowań pomocnych/ niekorzystnych dla procesu podnoszenia jakości życia

K_U05 Student potrafi zaplanować oraz przeprowadzić badanie dotyczące różnych sfer funkcjonowania człowieka, potrafi interpretować uzyskane wyniki i integrować dane pochodzące z poznanych metod badawczych

K_U08 Student potrafi przeprowadzić badanie za pomocą wywiadu oraz obserwacji, a także kompetentnie posługiwać się poznanymi testami

K_U02 Student integruje wiedzę z zakresu psychologii w zakresie prawidłowego versus zaburzonego funkcjonowania człowieka, grup społecznych oraz organizacji i jego wpływu na jakość życia człowieka czy działania grup społecznych

KU11 Student przestrzega zasad dotyczących zachowania tajemnicy zawodowej, poufności i prywatności, potrafi stosować je w praktyce.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE (POSTAWY)

K_K05 Student przyjmuje postawę szacunku wobec osób o różnych potrzebach (adekwatnych do wieku/właściwych fazie rozwojowej jednostki) w zakresie różnych form pomocy psychologicznej (adekwatnych do etapu życia); okazuje zrozumienie dla sytuacji ludzi z różnymi problemami i trudnościami wynikającymi głównie z ich wieku (średniej versus późnej dorosłości)

K_K06 Student ma świadomość specyfiki relacji interpersonalnej (wynikającej z fazy życia – średnia/późna dorosłość) w sytuacji pomocy psychologicznej; Wykazuje troskę o prawidłowy przebieg diagnozy i interwencji psychologicznej osób w okresie średniej i późnej dorosłości, tak by nie przyniosła im jakiegokolwiek szkody. Jest otwarty na pomoc ekspertów czy superwizorów (geriatrów, gerontologów, psychologów pracy itp.)

K_K09 Student ma świadomość znaczenia sfery psychicznej człowieka dla jakości jego funkcjonowania we wszystkich obszarach życia; posiada przekonanie o potrzebie wspierania osób w aspekcie ich kompetencji psychospołecznych adekwatnie do etapu rozwojowego. Dostrzega potrzebę odpowiedzialnego popularyzowania wiedzy z zakresu psychologii głównie wśród seniorów i ich rodzin

K_K04 Student ma świadomość znaczenia odmiennego podejścia do osób w okresie średniej i późnej dorosłości w zakresie analizowania

Opis zajęć: Jakość życia w okresie średniej i późnej dorosłości (PWJŻ) (konwersatorium)

obszarów wpływających na jakość życia; posiada przekonanie o potrzebie adekwatnego do wieku wspierania jednostek i grup w aspekcie ich kompetencji psychospołecznych; dostrzega potrzebę odpowiedzialnego popularyzowania wiedzy z zakresu psychologii

K_K10 Student wykazuje gotowość do współpracy z profesjonalistami, których działalność koncentruje się na wspieraniu jakości życia w różnych warunkach społecznych i środowiskowych wyznaczanych przez poglądy religijne, preferencje aksjologiczne czy światopoglądowe

Metody dydaktyczne:

Wykład z prezentacją Power Point; konwersatoria; praca z tekstem.

Kryteria oceny i sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia:

Ocena niedostateczna (2.0):

Wiedza

Student nie zna: (1) głównych teoretycznych koncepcji jakości życia; (2) interdyscyplinarnej specyfiki zagadnień związanych z jakością życia osób w średniej dorosłości i starszych; (3) podstawowych korelatów/predyktorów jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości; (4) zasadniczych metod służących do psychologicznego pomiaru jakości życia (i jej korelatów/predyktorów) osób w okresie średniej i późnej dorosłości.

Umiejętności

Student nie potrafi zastosować zdobytej wiedzy w działaniach lub projektach psychologicznych, których celem jest podnoszenie i utrzymanie optymalnego poziomu jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości.

Kompetencje

Student nie dysponuje elementarnymi kompetencjami społecznymi w zakresie oddziaływań psychologicznych zmierzających bezpośrednio lub pośrednio do podnoszenia jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości.

Ocena dostateczna (3.0):

Wiedza

Student: (1) zna niektóre prezentowane teoretyczne koncepcje jakości życia; (2) potrafi ogólnie odnieść się do interdyscyplinarnej specyfiki zagadnień związanych z jakością życia osób w średniej dorosłości i starszych; (3) umie wskazać i omówić niektóre prezentowane korelaty/predyktory jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości; (4) ma wiedzę na temat niektórych omówionych metod.

Umiejętności

Student potrafi wykorzystać w działaniach lub projektach psychologicznych, mających na celu podnoszenie i utrzymanie optymalnego poziomu jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości, wiedzę dotyczącą niektórych prezentowanych psychologicznych koncepcji jakości życia.

Kompetencje

Student dysponuje elementarnymi kompetencjami społecznymi w zakresie oddziaływań psychologicznych zmierzających bezpośrednio lub pośrednio do podnoszenia jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości.

Ocena dobra (4.0):

Wiedza

Student: (1) zna większość prezentowanych teoretycznych koncepcji jakości życia; (2) potrafi wskazać większość omówionych interdyscyplinarnych aspektów/obszarów jakości życia osób w średniej dorosłości i starszych; (3) ma wiedzę dotyczącą większości wskazanych psychologicznych czynników „wpływających” na jakość życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości; (4) posiada wiedzę na temat większości zaprezentowanych metod.

Umiejętności

Student potrafi zastosować w działaniach lub projektach psychologicznych, mających na celu podnoszenie i utrzymanie optymalnego poziomu jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości, wiedzę dotyczącą większości omówionych psychologicznych koncepcji jakości życia.

Kompetencje

Student dysponuje licznymi kompetencjami społecznymi w zakresie oddziaływań psychologicznych zmierzających bezpośrednio lub pośrednio do podnoszenia jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości.

Ocena bardzo dobra (5.0):

Wiedza

Student: (1) zna wszystkie prezentowane teoretyczne koncepcje jakości życia; (2) potrafi wskazać wszystkie omówione interdyscyplinarne aspekty/obszary jakości życia osób w średniej dorosłości i starszych; (3) ma wiedzę dotyczącą wszystkich wskazanych psychologicznych czynników „wpływających” na jakość życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości; (4) posiada wiedzę na temat wszystkich zaprezentowanych metod.

Umiejętności

Student potrafi wykorzystać w działaniach lub projektach psychologicznych, mających na celu podnoszenie i utrzymanie optymalnego poziomu jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości, wiedzę dotyczącą wszystkich omówionych psychologicznych koncepcji jakości życia.

Kompetencje

Student dysponuje bardzo licznymi kompetencjami społecznymi w zakresie oddziaływań psychologicznych zmierzających bezpośrednio lub pośrednio do podnoszenia/utrzymania jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości.

Treści programowe przedmiotu:

Zajęcia 1. Wprowadzenie – cele i tematyka zajęć, wymagania, zalecana literatura, forma i warunki zaliczenia.

Zajęcia 2. Specyfika psychospołecznego funkcjonowania (portret psychologiczny) osób w okresie średniej i późnej dorosłości (wyzwania, zadania, zagrożenia).

Opis zajęć: Jakość życia w okresie średniej i późnej dorosłości (PWJŻ) (konwersatorium)

- Zajęcia 3. Jakość życia w perspektywie psychologicznej – rozumienie jakości życia w psychologii; kognitywne i afektywne komponenty jakości życia; uwarunkowania jakości życia; główne koncepcje (modele) jakości życia w badaniach psychologicznych.
- Zajęcia 4. Psychologiczne badania nad mądrością i jakością życia w okresie średniej i późnej dorosłości – wybrane psychologiczne koncepcje mądrości; rola mądrości w kierowaniu pomyślnym rozwojem na różnych etapach życia ze szczególnym uwzględnieniem okresu średniej i późnej dorosłości.
- Zajęcia 5. Znaczenie poczucie godności dla jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości – poczucie godności jako kategoria psychologiczna; poczucie godności jako korelat i/lub wymiar jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości; zagrożenia poczucia godności na przestrzeni życia.
- Zajęcia 6. Struktura (cechy) osobowości a jakość życia w okresie średniej i późnej dorosłości – stałość versus zmiana cech osobowości na przestrzeni życia a poczucie zadowolenia z życia; specyfika osobowości człowieka szczęśliwego.
- Zajęcia 7. Wsparcie społeczne a jakość życia w okresie średniej i późnej dorosłości – rozumienie wsparcia społecznego na gruncie psychologii; źródła wsparcia społecznego charakterystyczne dla poszczególnych etapów życia.
- Zajęcia 8. Przebaczenie a jakość życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości – przebaczenie jako zmienna psychologiczna; rola przebaczenia (sobie, drugiemu, losowi, Bogu) w kształtowaniu satysfakcjonującego życia na etapie średniej i późnej dorosłości.
- Zajęcia 9. Poczucie sensu, postawy wobec śmierci i religijność jako predyktory satysfakcjonującego życia w okresie średniej i późnej dorosłości – rozumienie poczucia sensu, postaw wobec śmierci oraz religijności w psychologii; specyfika poczucia sensu, postaw wobec śmierci i religijności na poszczególnych etapach życia.
- Zajęcia 10. Bilans życia i jego znaczenie dla jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości – definicje bilansu życia; przyczyny i specyfika bilansowania życia na etapie średniej i późnej dorosłości.
- Zajęcia 11. Satysfakcja z małżeństwa jako ważny obszar/wymiar jakości życia w okresie średniej i późnej dorosłości – dynamika, specyfika i znaczenie zadowolenia z małżeństwa dla jakości życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości – satysfakcja małżeńska jako kategoria psychologiczna; charakterystyczne korelaty (predyktory) satysfakcji z małżeństwa w okresie średniej i późnej dorosłości; mechanizmy „wpływu” satysfakcji z małżeństwa na jakość życia osób w okresie średniej i późnej dorosłości.
- Zajęcia 12. Jakość życia związana z działalnością zawodową i okresem emerytalnym – jakość życia w środowisku pracy; wymagania rodzinne i zawodowe; konflikt ról i facylitacja; aktywność seniorów i jej znaczenie dla poczucia satysfakcji z życia.
- Zajęcia 13. Jakość życia w chorobie – wielkie zespoły geriatryczne (zaburzenia mobilności oraz upadki, zaburzenia wzroku i słuchu, depresja i otępienie, nietrzymanie moczu i stolca, niedożywienie) a jakość życia seniorów; czynniki wspierające jakość życia seniorów w obszarze zdrowia fizycznego i psychicznego.
- Zajęcia 14. Proces gerotranscendencji a jakość życia seniorów – podstawowe założenia teorii gerotranscendencji; czynniki wspierające i hamujące rozwój ku gerotranscendencji; zastosowanie teorii gerotranscendencji w praktyce zdrowotnej i działaniach zmierzających do podnoszenia jakości życia osób starszych.
- Zajęcia 15. Podsumowanie – główne zagadnienia poruszane w trakcie wykładu, najważniejsze kwestie wartę zapamiętania.

Literatura:

LITERATURA PODSTAWOWA

- Argyle, M. (2004). Psychologia szczęścia. Wrocław: Wydawnictwo Astrum.
- Baltes, P., Gluck, J., Kunzmann, U. (2004). Mądrość. Jej struktura i funkcja w kierowaniu pomyślnym rozwojem w okresie całego życia (s. 117-146). W: J. Czapiński (red.). Psychologia pozytywna. Warszawa: PWN.
- Mossakowska M., Więcek A., Błędowski p. (red.), PolSenior. Aspekty medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce (s. 11-23). Poznań: Termedia Wydawnictwa Medyczne.
- Brudek, P., Sękowski, M. (2016). Zdolność do przebaczenia doznanych krzywd. K. Chałas (red.), Encyklopedia Aksjologii Pedagogicznej.
- Chudy, W. (2005). Godność człowieka wartością ontyczno-wychowawczą. W: M. Kalinowski (red.), Wzrastanie człowieka w godności, miłości i miłosierdziu (s. 83-91). Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Izdebski, P., Polak, A. (2005). Bilans życia i poczucie koherencji osób starszych w zależności od ich aktualnej sytuacji życiowej. Gerontologia Polska, 13(3), 188-194.
- Janiszewska-Rain, J. (2005). Okres późnej dorosłości. Jak rozpoznać potencjał ludzi w wieku podeszłym. W: A. Brzezińska (red.), Psychologiczne portrety człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa (s. 591-622). Gdańsk: GWP.
- Kozielecki, J. (1977). O godności człowieka. Warszawa: Wydawnictwo „Czytelnik”.
- Kozielecki, J. (1998). Człowiek wielowymiarowy. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Krok, D. (2009). Religijność a jakość życia w perspektywie mediatorów psychospołecznych. Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Lachowska, B. (2011). Praca i rodzina. Konflikt czy synergia? Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Lazarus, R. S., Lazarus, B. N. (2006). Coping with Aging. Oxford: University Press.
- McCrae, R. R., Costa, P. T. (2005). Osobowość dorosłego człowieka. Kraków: Wydawnictwo WAM.

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

- Ardelt, M. (2003a). Empirical Assessment of a Three Dimensional Wisdom Scale. Research on Aging, 25(3), 275-324.
- Ardelt, M. (2003b). Effects of religion and purpose in life on elders' subjective well-being and attitudes toward death. Journal of Religious Gerontology, 14(4), 55-77.
- Ardelt, M. (2011). Wisdom, age, and well-being. W: K. W. Schaie, S. L. Willis (red.), Handbook of the psychology of aging (s. 279-291). Amsterdam: Elsevier.
- Baltes, P. B., Mayer, K. U. (red.). (2001). The Berlin aging study: Aging from 70 to 100. New York: Cambridge University Press.
- Brudek, P. (2012). Kryzys w wartościowaniu a jakość relacji małżeńskiej w okresie późnej dorosłości. W: M. Majorczyk, J. Deręgowska, J. Świątkiewicz (red.), Oblicza kryzysu współczesnego człowieka (101-123). Poznań: Wydawnictwo WSNHiD.

Opis zajęć: Jakość życia w okresie średniej i późnej dorosłości (PWJŻ) (konwersatorium)

Brudek, P. (2013). Ona, on i Pan Bóg – czy taki związek się opłaca? Personalność relacji religijnej a satysfakcja z małżeństwa na poziomie pary oraz na poziomie małżonków. W: J. Garbula, W. Sawczuk, A. Zakrzewska (red.), Świat rodziny. Perspektywa interdyscyplinarna. Wobec wyzwań i zagrożeń

(s. 214-230). Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Brudek, P., Ciuła, G. (2013). Hierarchia wartości a satysfakcja ze związku małżeńskiego u osób w okresie późnej dorosłości. Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne, 46(2), 368-382.

Brudek, P., Lachowska, B. (2014). Religijny system znaczeń a jakość relacji małżeńskiej na poziomie ogólnym oraz na poziomie pary. W: K. Skrzypińska, H. Grzymała-Moszczyńska, M. Jarosz (red.), Nauka wobec religijności i duchowości człowieka (s. 117-134). Lublin: Wydawnictwo KUL.

Chlewiński, Z., Zaleski, Z. (1989). Godność. W: Encyklopedia Katolicka. T. 5 (s. 1231-1232). Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

Diener, E., Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.